

”Kärlek lever av att kärlek se”

Virginia Axline: Dibs söker sig själv – en historia om autism

I nom den somatiska vården vet vi att funktioner tillbakabildas eller rent av dör om de av någon anledning undertrycks och ej kommer till användning. Särskilt gäller detta hos mycket unga individer. Ett bra exempel är synskärpan hos skelande barn. Eftersom barnet inte kan få de två ögonens bilder att samstämma blir den slutliga verklighetsbilden oklar och förvirrande. Barnet löser problemet genom att undertrycka det ena ögats bild, vilket i längden skadar synskärpan på detta öga så att det varaktigt blir blint. Naturligtvis gör inte det lilla barnet detta medvetet utan undertryckandet sker rent instinktivt för att undvika obehaget av en diffus och obegriplig världsbild.

Samma regel torde gälla för psykiska funktioner. Ett barn, vars intellektuella begåvning inte blir bekräftad därför att han eller hon växer upp i en intellektuellt mycket torftig miljö, kan te sig obegåvat även om han från början haft stora intellektuella resurser, detta vet vi.

För mig är det självklart att detsamma gäller känslomässiga resurser. Att ge kärlek utan att få svar kan till exempel vara så smärtsamt att barnet i överlevnadens tjänst förtränger sina egna kärlekskänslor. *Kärlek lever av att kärlek se*, säger Shakespeare. Kärlek föds och bekräftas av att få och ge kärlek skulle man också kunna säga.

Alla sorts känslor behöver speglas och få svar för att kunna utvecklas. Hur skall man kunna förstå andras reaktioner om den tidiga världen omkring oss är oförståelig och vi själva aldrig blivit förstådda? Hur kan empati uppstå för den som inte själv mött empati?

Jag tror att det som diagnostiseras som autism ofta är det känsliga barnets tidiga undertryckande av icke besvarade känslor. Det sker naturligtvis lika litet medvetet som undertryckandet av det skelande barnets synskärpa.

Självklart föds barn med olika läggning, genetiskt eller till följd av hjärnskador, och olika känslighet för yttre påverkan. Somliga barn klarar stora påfrestningar, andra är känsligare och reagerar starkt för obehagliga upplevelser från omgivningen.

Nyligen har jag på nytt läst en liten bok som när jag var ung betydde myck-

et för mig, nämligen Virginia Axlines *Dibs söker sig själv* (Rabén och Sjögren 1978). Historien om Dibs fascinerar mig lika mycket idag som tidigare, ja kanske ännu mer, eftersom jag idag har större förmåga att förstå den.

Boken beskriver terapi med en femårig pojke som var djupt autistisk. Han kommunicerade inte med omgivningen, föreföll känslolös och accepterades därför inte, trots lärarnas stora ansträngningar, av kamraterna i lekskolan. Själv undvek han dem sorgfälligt och lekte bara för sig själv och mycket monotont. Han hade täta vredesutbrott och tedde sig till sina föräldrars förtvivlan intellektuellt efterbliven. Han talade om sig själv i tredje person och talade överhuvudtaget dåligt. Ingen förstod sig på honom.

Virginia Axline var barnpsykoterapeut enligt en skola som grundats av den amerikanske psykologen Carl Rogers. Metoden kallades Non directive therapy därför att terapeuten aldrig tog några egna initiativ utan bara med respekt och värme följde patientens initiativ. I detta fall använde hon sig av lekterapi. Samtalen mellan Axline och Dibs registrerades ordagrant med hjälp av bandspelare. När boken utgavs redigerades upptagningarna bara i den mån de bestod av rena upprepningar.

Dibs förvandling under det år som terapin pågick var häpnadsväckande. Samtidigt förändrades även familjemedlemmarna och deras förhållande såväl till Dibs som till varandra i positiv riktning. Ty ofta utvecklar sig ett växelspel mellan föräldrar och barn. Båda parter kan vara så känsliga att de lätt drar sig undan om de ej känner sig mottagna och accepterade. En så kallad »skadlig cirkel» uppstår utan att någondera parten haft ond vilja. Så var till exempel fallet med Dibs och hans föräldrar. De gled bara längre och längre ifrån varandra, innan Virginia Axline kom in i bilden.

Dibs visade sig under terapin vara mycket välbegåvad. Med åren utvecklades han till en ung man som var omtyckt av alla och med stor förmåga att bry sig om sin omgivning.

Man kan spekulera i vad som skulle ha hänt med Dibs liv om han inte råkat träffa Virginia Axline. Kanske hade han

FOTO: LOTTA ÖGREN/PRESSENS BILD

KRÖNIKÖR

LISBET PALMGREN

psykiater, professor, fd chöf Fruängskliniken, Långbro sjukhus, Stockholm.

”Ty ofta utvecklar sig ett växelspel mellan föräldrar och barn. Båda parter kan vara så känsliga att de lätt drar sig undan om de ej känner sig mottagna och accepterade. En så kallad ’skadlig cirkel’ uppstår utan att någondera parten haft ond vilja.”

själv så småningom av egen kraft tagit sig ur sitt dödläge men troligen hade hans empatistörning bestått. Kanske hade han hamnat på en institution för psykotiska eller obotligt efterblivna barn.

Visst föds människor med olika utrustning men inte behöver man gå så långt som att förklara alla brister i empati som medfödda hjärnskador. Jag tror tvärtom att det är viktigt att autistiska barn och deras föräldrar tidigt får psykoterapeutisk hjälp. Däremot tror jag inte att det betyder så mycket vilken psykoterapeutisk skola den mötande terapeuten bekänner sig till. Det viktiga är och förblir det mänskliga mötet. Det är i det mötet som världen blir begriplig och vår mänsklighet blir till. •